

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lutego 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Ryszard Marchwicki

Protokolant: sekr. sąd. Agnieszka Stawujak

po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2024 r. w (...)

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **S.A. w P.**

przeciwko **Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 11 kwietnia 2022 r. sygn. akt XVIII C 1829/20

I. apelację oddala,

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanej 4.050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w płatności powyższej kwoty od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty.

Ryszard Marchwicki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. K. S. (1)

--	--	--

UZASADNIENIE

(...) SA w P. domagał się od pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w P. 140 206,79 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 19 915,04 zł od 18 lutego 2020 r. do dnia zapłaty, od 20 182,21 zł od 18 marca 2020 r. do dnia zapłaty, od 19 915,04 zł od 16 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty, od 20 182, 21 zł od 16 maja 2020 r. do dnia zapłaty, od 19 915,04 zł od 17 czerwca 2020 r. do dnia zapłaty, od 20 182,21 zł od 17 lipca 2020 r. do dnia zapłaty, od 19 915,04 zł od 18 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym 5400 zł jako zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwana spółdzielnia, reprezentowana przez radcę prawnego, wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo i orzekł w przedmiocie kosztów procesu.

Sąd ten ustalił, że 13 kwietnia 2012 r. strony zawarły umowę o odprowadzanie ścieków opadowych i roztopowych do kanalizacji ogólnospławnej z nieruchomości położonych w P. przy ulicach: (...) (...) (...), (...) (...), (...) (...), Ł. (...), Ł. (...), Ł. (...), Ł. (...) S. (...), S. (...), S. (...), S. (...), P. (...), Ś. (...), Ś. 16, (...), (...), D. 2-6, W. (...) (...) (...), K. (...), P. (...) P. (...), (...), (...), N. (...), B. (...), C. 2, B. (...), P. (...), (...) P. (...), P. (...), P. (...) M. 10, O. (...)O. (...) K. (...).

Rozliczanie za odprowadzanie ścieków odbywać się miało na podstawie taryf określonych na podstawie ustawy z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Odbiorca miał regulować należności na podstawie iloczynu powierzchni wskazanej w deklaracjach oraz średniomiesięcznego wskaźnika opadów atmosferycznych dla P. za okres 10 lat. Zapłata miała odbywać się na podstawie wystawianych przez powoda faktur. Okresem rozliczeniowym był miesiąc.

Pismem z 20 grudnia 2017 r. powód zaproponował pozwanej podpisanie aneksu do umowy, który miał obowiązywać od 1 stycznia 2018 r. Szczegółowy sposób naliczania należności za usługi wraz z ceną za korzystanie z urządzeń kanalizacji ogólnospławnej na terenie P. w zakresie odprowadzania 1 m³ wód opadowych i roztopowych miała określać „Instrukcja obciążania odbiorców usług z tytułu korzystania z urządzeń kanalizacji ogólnospławnej w zakresie odprowadzania wód opadowych i roztopowych obowiązująca od 1 stycznia 2018 r.”

W odpowiedzi na tę propozycję pozwana skierowała do powódki pismo z 17 stycznia 2018 r., w którym stwierdziła, że od 1 stycznia 2018 r. nie jest już zobowiązana do opłat za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z terenów pozwanej do kanalizacji powódki. Wyeliminowanie podstawy prawnej do pobierania przez przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne opłat za sporną usługę oznacza, że dotychczasowa umowa stała się bezprzedmiotowa. W sprawie tej wymieniano jeszcze dalszą korespondencję. Powódka m.in. stała na stanowisku, że odmowa zapłaty za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych winna iść w parze z odłączeniem odpływów od kanalizacji ogólnospławnej. Pozwana twierdziła, że odprowadzanie wód opadowych i roztopowych stanowi zadanie własne gminy, za które nie należą się opłaty. (...) SA w P. podnosił, że nie ma to znaczenia; skoro jest właścicielem sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej, to korzystając z niej bezumownie pozwana jest obowiązana za to zapłacić. Strony obstawały przy dotychczasowych stanowiskach.

Wody opadowe i roztopowe wprowadzone do kanalizacji ogólnospławnej mieszają się ze ściekami bytowymi i przemysłowymi, trafiają następnie do przepompowni ścieków i ostatecznie do oczyszczalni, po czym wprowadzone do W.. W P. istnieją trzy rodzaje systemów kanalizacji: ogólnospławna, sanitarna, deszczowa. Kanalizacja ogólnospławna była pierwszym systemem kanalizacyjnym, obecnie już się tego rodzaju kanalizacji nie buduje. Występuje ona w centrum P.. Systemem kanalizacji ogólnospławnej zarządza powodowa spółka. Opłata za odprowadzanie wód opadowych wyliczana jest na podstawie kalkulacji kosztów ponoszonych przez powódkę, powiększana jest przy tym o marżę. Po zmianie definicji ścieków w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym zaopatrzeniu ścieków decyzję o dalszym pobieraniu opłat za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do kanalizacji ogólnospławnej według tzw. modelu cywilnoprawnego podjął zarząd powódki zatwierdził zasad tego rodzaju rozliczeń.

Średnia roczna suma opadów atmosferycznych dla P. obliczona z lat 2007 – 2016 wynosi(...)

Powódka wystawiła pozwanej 459 faktur za sporne usługi za okres od 1 stycznia 2020 r. do końca lipca 2020 r. dla poszczególnych adresów (lokalizacji). Były to faktury miesięczne. Łącznie opiewały na 140 206,79 zł

Pismem z 28 kwietnia 2020 r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty 60 012,29 zł i ustawowych odsetek w wysokości 640,49 zł, wyznaczając termin zapłaty tych należności do 12 maja 2020 r. Pismo to nadano na adres pozwanej 29 kwietnia 2020 r., a odebrano – 4 maja 2020 r.

7 maja 2018 r. Dyrektor regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w P. zatwierdził na wniosek powódki taryfę dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie P..

Podczas posiedzenia komisji ochrony środowiska i gospodarki komunalnej rady miasta P. 2 września 2020 r. prezes powódki przedstawił radnym założenia i stan realizacji projektu „Zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenie Miasta P. w ramach systemów kanalizacji”, które były oparte o stwierdzenia, że (1) zadanie w zakresie zagospodarowania wód opadowych i roztopowych jest zadaniem własnym gminy i usługą użyteczności publicznej, które realizuje powódka (w zakresie kanalizacji ogólnospławnej), oraz Zarząd Dróg Miejskich (w zakresie kanalizacji deszczowej); (2) ustalanie cen i opłat na podstawie art. 4 ustawy o gospodarce komunalnej jest kompetencją rady miasta, która może być delegowana prezydentowi miasta.

13 października 2020 r. Rada Miasta P. podjęła uchwałę nr (...)w sprawie powierzenia Prezydentowi Miasta P. uprawnień do ustalania wysokości cen i opłat albo o sposobie ustalania cen i opłat za usługi komunalne o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej. Upoważniono Prezydenta m.in. do ustalenia ceny za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do systemu kanalizacji ogólnospławnej będącego w posiadaniu spółki (...) SA w P..

Prezydent ustalił te opłaty zarządzeniem z 19 listopada 2020 r. – nr (...).

Powódka jest spółką akcyjną, której większościowym akcjonariuszem jest miasto P. (77,3808 % udziału w kapitale).

Sąd I instancji wskazał, że ponieważ roszczenie powódki było bezpodstawne co do zasady, rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło zasadniczo w oparciu o dokumenty, który strony przedstawiły. Były one całkowicie wiarygodne – podstaw, by nie dawać im wiary nie było żadnych. Wiarygodne były również zeznania świadków A. A. i K. S. (2). Zasługiwali na wiarę w całości. Sąd ten oddalił zgłoszony przez powódkę wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Nie był to dowód przydatny do rozstrzygnięcia sprawy. Gdy co do zasady sąd uznał powództwo za bezpodstawne, badanie wysokości nieistniejącego zobowiązania było zbędne.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy zauważył, że umowa z 13 kwietnia 2012 r. dotycząca odprowadzania ścieków opadowych i roztopowych oraz zasad rozliczania należności za usługi będące jej przedmiotem odsyłała w § 6 do obowiązujących taryf określonych zgodnie z ustawą z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (dalej uzzw). Umowa ta nie tylko zatem odwołuje się do treści tej ustawy, ale – nie ulega wątpliwości – została zawarta na jej podstawie (art. 6 usta. 1 uzzw). Umowa taka powinna zawierać w szczególności sposób i terminy wzajemnych rozliczeń (art. 6 ust.3 pkt 6 uzzw). Ustawa z 20 lipca 2017 r. Prawo wodne wprowadziła zmiany do uzzw m.in. w ten sposób, że z definicji ścieków określonej w art. 2 pkt 8 wyłączono wody opadowe i roztopowe ujęte w zamknięte systemy kanalizacyjne.

Umowa ta nie została formalnie wypowiedziana przez żadną ze stron, ani rozwiązana. Powódka dążyła przecież do jej kontynuowania, choć na zmienionych warunkach, zawartych w proponowanym aneksie, pozwana nie zgadzała się na to, stając na stanowisku, że od 1 stycznia 2018 r. nie jest obowiązana do ponoszenia opłat za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do kanalizacji ogólnospławnej powódki. W ocenie Sądu Okręgowego umowa, mimo że nie została ani rozwiązana, ani wypowiedziana, nie mogła być wykonywana z uwagi na brak uchwalenia właściwych taryf, dotyczących opłat za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych. Taryfy takie nie mogą być zastąpione instrukcją powódki, czy innego rodzaju kalkulacją. Opłaty takie mogą być bowiem pobierane wyłącznie wówczas, jeżeli jest do tego właściwa podstawa prawna, o czym niżej. Dopiero później, w okresie nieobjętym powództwem Prezydent Miasta P. uchwalił właściwe stawki. W okresie od 1 stycznia 2018 r. do dnia ich wejścia w życie pozwana nie miała obowiązku płacić za odprowadzane wody opadowe i roztopowe do kanalizacji powoda.

W poprzednio obowiązującym stanie prawnym (przed 1 stycznia 2018 r.) zgodnie z uzzw taryfy były ustalane na 1 rok w sposób następujący przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne określało taryfę na 1 rok (art. 20 ust. 1), a taryfy te podlegały zatwierdzeniu w drodze uchwały rady gminy, z wyjątkiem taryf zmienionych w związku ze zmianą stawki

VAT (art. 24 ust. 1). 1 stycznia 2018 r. weszła w życie ustawa prawo wodne z 20 lipca 2017 r. Nowa definicja legalna wód opadowych i roztopowych została wprowadzona ustawą prawo wodne z 20 lipca 2017 r. i zaczęła obowiązywać od 1 stycznia 2018 r. W art. 16 pkt 69 przyjęto, że wody opadowe i roztopowe to wody będące skutkiem opadów atmosferycznych. Nowe prawo wodne nałożyło na podmioty odprowadzające wody opadowe i roztopowe do wód nową daninę – opłatę za usługę wodną (stałą i zmienną). Ustawą z 27 października 2017 r., o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 11 grudnia 2017 r. dokonano zmiany uzzw m. in. w zakresie sposobu ustalania taryfy za odprowadzanie ścieków. Przyjęto, że przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne określa taryfę na okres 3 lat, a taryfa podlega zatwierdzeniu przez organ regulacyjny (art. 24b ust. 1., 20 ust. 1). Wprawdzie w tej ustawie w art. 8 ust. 6 przewidziano, że ceny i stawki opłat uchwalone przez radę gminy zgodnie z art. 24a ustawy zmienianej (uzzw) obowiązują do dnia wejścia w życie nowych cen i stawek opłat, a w art. 9 ust. 1 przewidziano, że taryfy obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy z 27.10.2017 r. zachowują moc przez okres 180 dni od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od 11.12.2017 r. ale – jak stwierdził Sąd Apelacyjny w Poznaniu w uzasadnieniu wyroku z 26 lutego 2021 r. w sprawie o sygn. I AGa 234/19 - te przepisy przejściowe odnoszą się tylko do opłat i stawek za odprowadzanie ścieków, a wody opadowe i roztopowe w momencie uchwalenia i wejścia w życie ustawy z 27 października 2017 r. nie miały już charakteru ścieku (utraciły taki charakter od 24 sierpnia 2017 r. z mocy art. 494 ustawy prawo wodne). Regulacje przejściowe nie odnoszą się zatem do wód opadowych i roztopowych.

Jak już wyżej wspomniano, powódka liczyła się z tym, że dotychczasowa taryfa wygasa z końcem 2017 r. i dążyła wobec tego niejako do jej zastąpienia po 1 stycznia 2018 r., określając stawki samodzielnie, w oderwaniu od umowy (§ 6 umowy), która w zakresie opłat się zdezaktualizowała, bo wody opadowe i roztopowe przestały podlegać reżimowi uzzw. Czynności powódki zmierzały w istocie do obejścia przepisów ustawy o samorządzie gminnym i ustawy o gospodarce komunalnej.

Odbiór wód opadowych i roztopowych na terenie gminy stanowi usługę komunalną o charakterze użyteczności publicznej należąca do obowiązków własnych samorządu gminnego. Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, (...) (...) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz (...).

Zasady i formy gospodarki komunalnej jednostek samorządu terytorialnego, polegające na wykonywaniu przez te jednostki zadań własnych, w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej określa ustawa z 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej. Jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego postanawiają o (pkt 1) wyborze sposobu prowadzenia i form gospodarki komunalnej, (pkt 2) wysokości cen i opłat albo sposobie ustalania cen i opłat za usługi komunalne o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej jednostek samorządu terytorialnego (art. 4 ust 1 tej ustawy). Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 pkt 2, organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego mogą powierzyć organom wykonawczym tych jednostek, o czym stanowi art. 4 ust. 2 tej ustawy.

13 października 2020 r. Rada Miasta P. podjęła uchwałę nr (...) w sprawie powierzenia Prezydentowi Miasta P. uprawnień do ustalania wysokości cen i opłat albo o sposobie ustalania cen i opłat za usługi komunalne o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej. Upoważniono Prezydenta m.in. do ustalenia ceny za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do systemu kanalizacji ogólnospławnej będącego w posiadaniu spółki (...) SA w P. (uchwała k. 690 -691). Prezydent Miasta P. stosowne zarządzenie wydał 19 listopada 2020 r. (weszło w życie 8 grudnia 2020 r.). W zarządzeniu tym zostały ustalone odpłaty za usługi odprowadzania wód opadowych i roztopowych. Obowiązują one jednak od 8 grudnia 2020 r., nie wstecz. To do decyzji samorządu terytorialnego ustawodawca pozostawił decyzję do pobierania opłat za od za odprowadzania wód opadowych i roztopowych do kanalizacji. Podmioty te nie mają obowiązku pobierania tego rodzaju opłat, koszty takich

lub podobnych usług mogą finansować z własnych budżetów. Jeżeli postanowią o pobieraniu tego rodzaju opłat – uchwalają je w przepisanej przez ustawę formie. Nic tu nie zmienia, że powódka jest spółką prawa handlowego – jest ona bowiem przedsiębiorstwem komunalnym, za pomocą którego Miasto P. realizuje swoje obowiązki związane ze sferą użyteczności publicznej (art. 9 ust. 1 ustawy o gospodarce komunalnej). Usługi, o których mowa (odprowadzanie wód opadowych i roztopowych), są nieodpłatne dotąd, aż gmina w odpowiedniej formie nie uchwali opłat za nie. Przepisy o odpłatnym świadczeniu usług zawarte w k.c., na które powołuje się powód (art. 750 k.c. i 735 § 2 k.c.) nie mają tu zatem żadnego zastosowania. Sposób pobierania spornych opłat regulują przepisy ustawy o samorządzie gminnym i ustawy o gospodarce komunalnej. Można powiedzieć, że powódce należy się wynagrodzenie za usługi, jeżeli zostanie ono uchwalone przez władzę samorządową, i tylko wówczas. Jeżeli nie ma taryf, to w tym przypadku nie należy się wynagrodzenia za wykonaną pracę – bo koszt tych usług pokrywać powinna jednostka samorządu terytorialnego, która na swoim terenie opłat takich nie uchwała.

Pozwana nie płacąc za usługi odprowadzania wód opadowych i roztopowych w okresie objętym pozwem nie wzbogaca się bezpodstawnie (art. 405 k.c.). Wzbogacałaby się, gdyby korzystając z tych usług nie płaciła, podczas gdy powinna była zapłacić. Skoro usługi te w spornym okresie na terenie P. nie były odpłatne (stały się odpłatne od 8 grudnia 2020 r.) - pozwana nie jest wzbogacona o ich wartość. Pozwana nie powinna była również płacić za nie na podstawie umowy łączącej strony po 2017 r. – gdyby płaciła, to z uwagi na brak podstaw do pobierania takich opłat – powódka byłaby bezpodstawnie wzbogaconą (pozwana nie była zobowiązana wnosić takich opłat).

Powództwo jako bezzasadne podlegało zatem oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód, wnosząc o jego zmianę poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 140.206,79 zł wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od: od kwoty 19.915,04 zł od dnia 18.02.2020 r. do dnia zapłaty; od kwoty 20.182,21 zł od dnia 18.03.2020 r. do dnia zapłaty; od kwoty 19.915,04 zł od dnia 16.04.2020 r. do dnia zapłaty; od kwoty 20.182,21 zł od dnia 16.05.2020 r. do dnia zapłaty; od kwoty 19.915,04 zł od dnia 17.06.2020 r. do dnia zapłaty; od kwoty 20.182,21 zł od dnia 17.07.2020 r. do dnia zapłaty; od kwoty 19.915,04 zł od dnia 18.08.2020 r. do dnia zapłaty; nadto kosztów procesu wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Powód wniósł także o rozpoznanie na podstawie art. 380 k.p.c. postanowienia sądu I instancji z dnia 27.07.2021 r. w przedmiocie oddalenia wniosku powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu inżynierii środowiska na okoliczność ustalenia wysokości kosztów ponoszonych przez Powoda w związku ze świadczeniem usług w zakresie dystrybucji i oczyszczenia 1 m² wody opadowej lub roztopowej oraz ustalenia średniej wysokości marży stosowanej przy świadczeniu tego typu usług w okresie od dnia 01.01.2020 r. do dnia 31.07.2020 r. i przeprowadzenie tego dowodu w postępowaniu apelacyjnym. Ewentualnie powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji; w każdym zaś przypadku o zasądzenie od Pozwanej na rzecz Powoda kosztów postępowania w drugiej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi powód zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o gospodarce komunalnej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 679, dalej: (...)) - poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że przedmiotowy przepis ma zastosowanie w niniejszym postępowaniu oraz uznanie że całkowicie wyklucza on możliwość ustalania i pobierania opłat za świadczenie usług w zakresie odprowadzania wód opadowych i roztopowych, jeżeli w przedmiotowym zakresie nie podjęto uchwały w trybie art. 4 ust. 1 pkt 2 (...);
2. naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 7 ustawy o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1372) poprzez jego niewłaściwą wykładnię i uznanie przez sąd I instancji, że zadania własne gminy muszą być wykonywane przez gminę na rzecz mieszkańców bezpłatnie, jeżeli oplata za daną usługę nie została ustanowiona w trybie art. 4 ust. 1 pkt 2 (...), podczas gdy z w/w przepisu nie wynika ani obowiązek bezpłatnego świadczenia usług należących do

zadań własnych gminy, ani obowiązek ustalania wynagrodzenia za świadczenie usług należących do zadań własnych gminy w trybie art. 4 ust. 1 pkt 2 (...)

3. naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 353¹ k.c. w zw. z art. 750 k.c. i art. 735 §1 i §2 k.c. - poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że Powód był zobowiązany do świadczenia na rzecz Pozwanej usług w zakresie odprowadzania wód opadowych i roztopowych bezpłatnie, mimo tego iż podczas zawierania umowy (której do dnia dzisiejszego żadna ze stron nie wypowiedziała) ustalono, że świadczenie usług w zakresie odprowadzania wód opadowych i roztopowych będzie się odbywało odpłatnie;

4. naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 405 k.c. - poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że Pozwana nie była bezpodstawnie wzbogacona, mimo iż uzyskała korzyść majątkową kosztem Powoda;

5. naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 227 k.p.c. w zw. z art. 235² §1 pkt 2 k.p.c. i art. 278 k.p.c. poprzez uznanie, że wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu inżynierii środowiska na okoliczność ustalenia wysokości kosztów ponoszonych przez Powoda w związku ze świadczeniem usług w zakresie dystrybucji i oczyszczenia 1 m wody opadowej lub roztopowej oraz ustalenia średniej wysokości marży stosowanej przy świadczeniu tego typu usług w okresie od dnia 01.01.2020 r. do dnia 31.07.2020 r. jest bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie i w związku z tym niedopuszczenie ww. dowodu mimo, że okoliczności będące przedmiotem dowodu mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia i wymagały dowodzenia.

W odpowiedzi na apelację powoda pozwany wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda była w całości bezzasadna.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny w sprawie i wydał trafne orzeczenie. Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko Sądu I instancji, a wobec tego odniesie się jedynie do zarzutów apelacji, nie dostrzegając konieczności powtarzania tego stanowiska. Jednocześnie Sąd Apelacyjny zauważa, że większa część zarzutów apelacji to kwestie prawne, na które powód powoływał się już w postępowaniu przed Sądem I instancji, który to Sąd odniósł się do tych kwestii.

Dla porządku wypada w pierwszej kolejności wskazać, że stan faktyczny w sprawie jest bezsporny. Powód jedynie odmiennie interpretuje stan prawny.

Nie jest też w sprawie sporne, że z dniem 24 sierpnia 2017 r. wody opadowe i roztopowe utraciły charakter ścieków wobec zmiany wynikającej z art. 494 ustawy Prawo wodne. Nadto ustawą z dnia 27 października 2017 r., o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 11 grudnia 2017 r. dokonano zmiany ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Zmieniono wówczas art. 20 ust. 1 ustawy w ten sposób, że przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne określa taryfę na okres 3 lat oraz art. 24b ust. 1, który stanowił, że taryfa podlega zatwierdzeniu przez organ regulacyjny. Art. 8 ust. 6 stanowił, że ceny i stawki opłat uchwalone przez radę gminy zgodnie z art. 24a ustawy zmienianej obowiązują do dnia wejścia w życie nowych cen i stawek opłat, a zgodnie z art. 9 ust. 1 taryfy obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy z 27 października 2017 r. zachowują moc przez okres 180 dni od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od 11 grudnia 2017 r., jednak te przepisy przejściowe odnosiły się jedynie do opłat i stawek za odprowadzanie ścieków, zaś jak wyżej wskazano – wody opadowe i roztopowe nie były już ściekami od 24 sierpnia 2017 r.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy o samorządzie gminnym zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej. Jak natomiast stanowi art. 4 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o gospodarce komunalnej jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, organy stanowiące jednostek

samorządu terytorialnego postanawiają o: 1) wyborze sposobu prowadzenia i form gospodarki komunalnej; 2) wysokości cen i opłat albo o sposobie ustalania cen i opłat za usługi komunalne o charakterze użyteczności publicznej oraz za korzystanie z obiektów i urządzeń użyteczności publicznej jednostek samorządu terytorialnego.

Naruszenia tych przepisów dopatrywał się powód w apelacji.

Nie powielając w tym miejscu rozważań Sądu I instancji oraz Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wyrażonych w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie(...), które to Sąd Apelacyjny w składzie obecnym podziela, wskazać trzeba, że skoro zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie gospodarki wodnej jest zadaniem własnym gminy to właśnie gmina ustala formę zaspokajania tych potrzeb a także wysokości cen i opłat lub ich brak, co wynika wprost z przepisów. Nawet jeśli gmina scedowała obowiązki odprowadzania ścieków, wód opadowych i roztopowych na powoda, to nie jest on władny samodzielnego kreowania nowych podstaw zapłaty, w szczególności aneksami do umów. Podstawa prawna do ustalenia stawek za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych nastąpiła dopiero w dniu 19 listopada 2020 r., gdy uprawniony do tego Prezydent Miasta P. ustalił te opłaty. Fakt, że zaistniała luka, w której nie było podstawy do naliczania ww. opłat nie może obciążać pozwanego, bowiem to nie pozwany był odpowiedzialny za ich ustalenie. W takiej sytuacji powód mógł zwrócić się we wcześniejszym terminie do gminy.

Sąd Apelacyjny ma na względzie, że strony łączyła umowa z dnia 13 kwietnia 2012 r. w zakresie odpłatnego odprowadzania ścieków opadowych i roztopowych do kanalizacji ogólnospławnej. Skoro jednak mocą ustawy wody opadowe i roztopowe przestały być uznawane za ścieki, a rozliczanie umowy miało odbywać się na podstawie tej ustawy to powód nie był w żadnej mierze uprawniony do kształtowania opłaty za odprowadzanie czegoś, co nie było już ściekiem. Zmian w tym zakresie winna dokonać gmina. Powód zaś miał możliwość wpłynięcia na ustalenie opłat przez gminę, skoro większościami akcjonariuszem w spółce jest Miasto P..

Stosownie do art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Zgodnie natomiast z art. 750 k.c. i 753 § 1 i 2 k.c. Do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. Prowadzący cudzą sprawę bez zlecenia powinien w miarę możliwości zawiadomić o tym osobę, której sprawę prowadzi, i stosownie do okoliczności albo oczekiwać jej zleceń, albo prowadzić sprawę dopóty, dopóki osoba ta nie będzie mogła sama się nią zająć. Z czynności swych prowadzący cudzą sprawę powinien złożyć rachunek oraz wydać wszystko, co przy prowadzeniu sprawy uzyskał dla osoby, której sprawę prowadzi. Jeżeli działał zgodnie ze swoimi obowiązkami, może żądać zwrotu uzasadnionych wydatków i nakładów wraz z ustawowymi odsetkami oraz zwolnienia od zobowiązań, które zaciągnął przy prowadzeniu sprawy.

Nie jest jednak tak, jakby chciał tego powód, że jako spółka prawa handlowego korzysta w pełni ze swobody układania stosunków prawnych wedle swojego uznania, skoro realizuje on obowiązki gminy na podstawie odrębnych umów i specyficznych przepisów administracyjnych, którymi jest ograniczony. W działalności komunalnej powoda musi on opierać się na przepisach w szczególności ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz ustawy o gospodarce komunalnej. Jeśli pewien aspekt działalności powoda na skutek zmiany przepisów wymagał kolejnych regulacji a nie został uregulowany odrębnie to powód nie może konsekwencjami tego obciążać samodzielnie pozwanego.

Nie jest zasadny również zarzut naruszenia art. 405 k.c. Zgodnie z tym przepisem kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Powód doszukuje się bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego przez fakt, że nie został obciążony opłatą za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych. Zarzut ten nie polega jednak na prawdzie. O bezpodstawnym wzbogaceniu mowa wówczas, gdy ktoś bez podstawy prawnej uzyskał korzyść czymś kosztem. Pozwany nie mógł się bezpodstawnie wzbogacić kosztem powoda, skoro nie był zobowiązany do zapłaty. Stosownie do art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała

się ważna po spełnieniu świadczenia. Sam fakt, że ostatecznie powód wykonał usługi bezpłatnie i w związku z tym po jego stronie zaistniała strata nie przesądza jeszcze o tym, że pozwany się wzbogacił. Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko Sądu Okręgowego w Poznaniu przedstawione w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie XII C 2314/21, gdzie wskazano, że wzbogacenie polegające na korzystaniu z cudzej usługi może przybrać dwojaką formę – może stanowić przysporzenie majątkowe polegające na zaoszczędzeniu wydatku odpowiadającej wartości rynkowej tej usługi (tego świadczenia) lub na zwiększeniu majątku wzbogaconego jako efektu świadczenia usługi lub pracy (np. wzrost wartości składnika majątkowego, którego dotyczyła usługa). Jeśli wzbogacony świadczeniem usługi nie zaoszczędził żadnego wydatku, do którego poniesienia był obiektywnie zobowiązany, to o zakresie wzbogacenia decyduje rzeczywisty wzrost wartości majątku wzbogaconego, nie zaś rynkowa wartość świadczenia. Sąd Okręgowy wskazuje, że wynika to z tego, że wykonanie usługi samo w sobie nie wzbogaca podmiotu, na rzecz którego jest ona świadczona – wzbogaca jej mierzalny efekt w majątku wzbogaconego lub zaoszczędzony przez wzbogaconego wydatek pieniężny na usługę cudzą lub też zaoszczędzony wysiłek własny. Jest to istotne również z uwagi na rozkład ciężaru dowodu w procesie (art. 6 kc). Powód wskazywał w postępowaniu, że łącząca go z pozwanym umowa z dnia 13 kwietnia 2012 r. była ważna, stąd też wywodził swoje roszczenie. Skoro zatem umowa była ważna i określała ona, że powód będzie odprowadzał wody opadowe i roztopowe na rzecz pozwanego to również istniała podstawa prawna do świadczenia takich usług. Nie istniała jedynie podstawa prawna do pobierania z tego tytułu opłat, bowiem upadła ona z chwilą ustalenia ustawą, że wody opadowe i roztopowe nie są ściekami.

Zgodnie z art. 227 k.p.c., art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. i art. 278 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Sąd może w szczególności pominąć dowód mający wykazać fakt bezsporny, nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy lub udowodniony zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy. W wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii.

Sąd Okręgowy trafnie pominął wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu inżynierii środowiska na okoliczność ustalenia wysokości kosztów ponoszonych przez powoda w związku ze świadczeniem usług w zakresie dystrybucji i oczyszczenia wód roztopowych i opadowych we wskazanym okresie. Dowód ten, z uwagi na merytoryczną bezzasadność powództwa z uwagi na ocenę prawną był zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem nie mógłby wpłynąć na ustalenia w niniejszej sprawie, skoro powód nie był uprawniony do samodzielnego ustalenia opłat za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 lipca 2020 r. Z tej też przyczyny nie było podstaw do ingerowania w postanowienie Sądu I instancji z dnia 27 lipca 2021 r. na podstawie art. 380 k.p.c.

Wobec powyższego apelacja powoda była w całości bezzasadna i należało ją oddalić, o czym Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie I wyroku. W punkcie II wyroku orzeczono w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego, a to zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy wyrażona w art. 98 k.p.c. Zasądzona od powoda na rzecz pozwanego kwota 4.050 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym i została ustalona w oparciu o § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Ryszard Marchwicki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. K. S. (1)